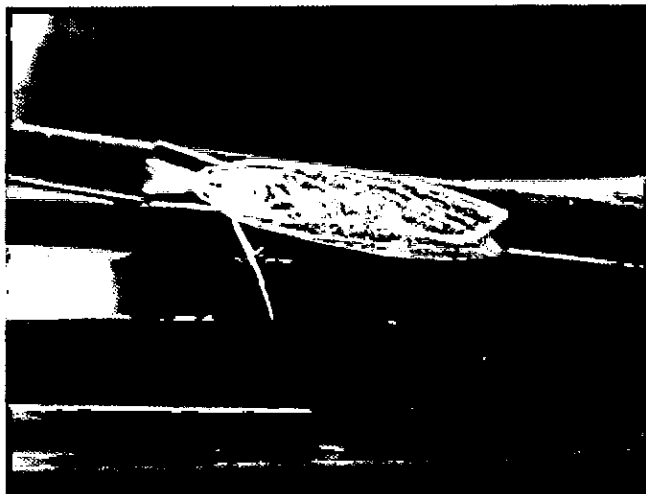

مؤسسه تحقیقات برنج کشور

مقاومت ارقام برنج نسبت به گرم ساقه خوار برنج

نگارش : حسین صائب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برنج پس از گندم پرمصرف‌ترین ماده غذایی مردم کشور ما را تشکیل می‌دهد، سطح زیر کشت برنج در استان گیلان بالغ بر ۲۳۰۰۰۰ هکتار می‌باشد. کرم ساقه‌خوار برنج *Chilo suppressalis* در سال ۱۳۵۱ برای اولین بار در مزارع برنج شمال کشور مشاهده و گزارش شده این حشره یک آفت مهم خطرناک است و در شرایط مساعد می‌تواند بیش از ۵۰٪ محصول را از بین ببرد. تاکنون برای کنترل آن بیشتر از روش شیمیائی استفاده شده است، اما با توجه به اثرات سوء سموم، جایگزین کردن یک روش دیگر مبارزه که بتواند موجب کاهش خسارت آفت شود، الزامی می‌باشد. استفاده از ارقام مقاوم به حشرات می‌تواند تا حدودی این نیاز را برآورده نماید. کرم ساقه‌خوار برنج در مرحله رویشی گیاه، موجب خشک شدن جوانه‌های مرکزی (شکل ۱) و در مرحله زایشی گیاه که مواجه با نسل دوم آفت می‌شود، خوشه‌های برنج سفید و پوک می‌شوند. (شکل ۲).

چون کرم ساقه خوار برنج در داخل سیاقه برنج زندگی و از آن تغذیه می کند، معمولاً کنترل آن به روش شیمیائی مشکل و غالباً کم تأثیر می باشد. استفاده از ارقام مقاوم برنج به عنوان یک روش مطمئن و مفید می تواند این مشکل را تا حدود زیادی رفع نماید. تهیه ارقام مقاوم با وجود نیاز به زمان طولانی و هزینه نسبتاً زیاد، روشی تقریباً مطمئن، بی خطر از نظر محیط زیست و دراز مدت مقرون به صرفه است. بررسی میزان مقاومت ۳۰ رقم و لاین امید بخش برنج استان گیلان نسبت به کرم ساقه خوار در شرایط مزرعه ای نشان داد که بین ارقام آزمایشی از حیث مقاومت به آفت اختلال وجود دارد.

شکل ۱ - جوانه های مرکزی خشک شده در اثر خسارت کرم ساقه خوار برنج

(در مرحله رویشی)

شکل ۲ - خوشه سفید شده در اثر خسارت کرم ساقه خوار برنج (در مرحله زایشی)

میزان خسارت کرم ساقه خوار برنج از نظر درصد جوانه های

مرکزی خشک شده و درصد خوشه های سفید شده در ارقام حساس

بیش از ده برابر ارقام مقاوم می باشد. ارقام برنج دشت، عموجو،

لاهیجان جو و حسنی نسبت به کرم ساقه خوار برنج - - - - - می -

این ارقام ضمن تحمل خسارت زیاد، موجب فراهم شدن شرایط مساعد برای حشره از نظر افزایش تراکم جمعیت آفت در آن منطقه می شود، بدین جهت صلاح آن است که از کشت این ارقام حتی الامکان صرف نظر شود. ارقام برنج خزر و بی نام که بیشترین سطح کشت برنج در استان را دارا می باشند به ترتیب نسبت به نسل اول و دوم کرم ساقه خوار مقاومت متوسط دارند. هنوز در جهان رقمی که نسبت به کرم ساقه خوار برنج مقاومت ۱۰۰٪ داشته باشد، معرفی نشده است. شناسایی و استفاده از ارقام برنج با مقاومت متوسط باید در دستور کار باشد. آزمایش نشان داد که رقم نعمت هم نسبت به نسل اول و هم به نسل دوم حشره مقاوم متوسط بوده است. اگر کیفیت و بازارپسندی این رقم مناسب و مطلوب می توان از آن بنحو احسن استفاده کرد. مقاومت رقم نعمت قسمتی به علت وجود پرزهای فراوان روی برگ و قسمتی هم به علت وجود میزان سیلیس زیاد در ساقه می باشد. کشت زود هنگام برنج سبب افزایش کارایی مقاومت ارقام می گردد. استفاده تلفیقی از ارقام برنج مقاوم به کرم ساقه خوار و مبارزه بیولوژیکی با زنبور تریکوگراما، خسارت آفت را کاهش داده، محیط زیست سالم و عاری از آلودگی را برای انسان فراهم می آورد.

عکس محصول انبوه برنج

